

Vastaus kirjalliseen kysymykseen kaivoslain uudistamisen arvioinnista

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Mari Holopaisen /vihr ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 347/2019 vp:

Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä sen varmistamiseksi, että CETA-sopimukseen ja sen investointisuojaan liittyvät seuraukset on huomioitu riittävällä tavalla mukaan lukien epäsuorat vaikutukset, kuten painostus,

miten lakien ja asetusten muutokset ehditään tehdä ennen sopimuksen voimaan tulemistä, kuten eduskunta on edellyttänyt ja

miten hallitusohjelmassa sovittujen kaivoksia koskevan lainsäädännön uudistamistarpeiden arviointi ja toteutus on ajoitettu?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

CETA-sopimuksen keskeinen tavoite on, että sopimuksen osapuolten sääntely on syrjimätöntä. Tämä on myös suomalaisen lainsäädännön peruseriaate. Suomella on jo nykyisellään sopimuksia, joihin liittyy investointisuojan tyyppinen mekanismi. Suomeen ei ole kohdistettu tällaisiin mekanismeihin perustuen vaateita, joten ei ole perusteltua olettaa, että näin tapahtuisi, mikäli lainsäädännön kehittäminen jatkossakin pohjautuu samanlaisiin syrjimättömyyden peruseriaatteisiin. Avoin, läpinäkyvä ja ennakoitava lainsäädännön kehittäminen minimoi perusteet investointisuojamekanismin käyttöön.

CETA-sopimuksen hyväksyessään eduskunta edellytti, että hallitus käynnistää välittömästi kaivoslain uudistamisen arvioinnin ja tuo tarvittavat muutosesitykset eduskunnan hyväksyttäväksi niin, että muutokset voidaan saattaa voimaan vielä samalla. Annettu aikajänne oli erittäin tiukka. Työ- ja elinkeinoministeriö teetti selvityksen oman toimivaltansa puitteissa, eli nimenomaisesti kaivoslaista.

Selvityksessä todettiin, että CETA-sopimuksen hyväksyminen ei edellytä kaivoslain osalta välittömiä muutoksia, eivätkä investointisuoja-ausekkeet kavenna lainsäätäjän mahdollisuuksia kehittää kansallista sääntelyä tulevaisuudessa. Valtion harkinta verotuksellisissa asioissa ei kapene CETA-sopimuksen myötä eikä sopimus estä verolainsäädännön kehittämistä. Selvityksen päätelmät olivat yhtenevät valtioneuvoston kauppapolitiikan asiantuntijoiden käsitysten kanssa. Kun muistetaan, että lainsäädännön valmistelutyö tapahtuu ministeriöissä virkavastuulla, painostusta ei nähdä lainsäädännön valmistelutyön riskinä.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 347/2019 vp

Ministeriön teettämä selvitys saatettiin ulkoasiainvaliokunnan ja muiden asiasta kiinnostuneiden tiedoksi, ja ulkoasiainvaliokunta järjesti asiasta kuulemistilaisuuksia. Näiden jälkeen valiokunta katsoi, että hallituksen tulisi jatkaa kaivoslain ja muun kaivostoimintaan vaikuttavan lainsäädännön uudistamisen arviointia niin, että siinä kuullaan laajasti kaikkia sidosryhmiä ja että arvioinnin tulokset ovat seuraavan, eli nykyisen, hallituksen käytettävissä.

Elinkeinoministeri Mika Lintilä pyysi OTT Pekka Vihervuorta selvityshenkilöksi tarkastelemaan kaivostoimintaa ohjaavan lainsäädännön toimivuutta. Vihervuori keräsi työnsä aikana palautetta laajasti eri sidosryhmiltä sekä kirjallisesti että järjestetyssä kuulemistilaisuudessa. Hänen havaintonsa ja suosituksensa julkistettiin raporttina kesäkuussa 2019, mutta keskeiset havainnot olivat jo aiemmin hallitusneuvottelijoiden käytettävissä.

Selvityshenkilö Vihervuori toi raportissaan esiin sen, että vaikka CETA-sopimuksen välittömiä kaivoslain muutostarpeita on selvitetty, on CETA-sopimus syytä huomioida myös jatkossa lainsäädäntöä kehitettäessä. Ministeriö tuleekin vuonna 2020 annettavassa hallituksen esityksessä ja sen vaikutusarvioinnissa huomioimaan myös tämän suosituksen, ja arvioimaan esitettyjen lakimuutosten perinteisten vaikutusten lisäksi hallitusohjelman mukaisesti esityksen ilmastovaikutukset sekä vaikutukset CETA-sopimuksen suhteen.

Pääministeri Rinteen hallitusohjelmassa on useita kirjauksia, joilla pyritään kaivosten ympäristöturvallisuuden parantamiseen. Työ- ja elinkeinoministeriö on jo käynnistänyt toimenpiteet hallitusohjelman toteuttamiseksi. Ministeriö asettaa työryhmän kaivoslain kehittämistyöhön virka-miesvalmistelua tukemaan. Työryhmä tulee seuraamaan myös muiden hallinnonalojen kaivostoimintaan liittyviä toimenpiteitä ja niiden etenemistä.

Myös erällä ympäristöministeriön toimialan lainsäädäntöuudistuksilla on vaikutuksia malminetsinnän ja kaivostoiminnan ohjaamiseen. Vuonna 2018 aloitettuun maankäyttö- ja rakennuslain uudistukseen sisältyy mm. kaavajärjestelmän kehittäminen. Samoin uudistuksessa tarkastellaan eri lakien välisiä rajapintoja. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle vuonna 2021. Luonnonsuojelulain uudistus on käynnistymässä kuluvan vuoden lopulla. Uudistuksessa tulee esille mm. malminetsintä luonnonsuojelualueilla. Myös tämä hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle vuonna 2021. Hallitusohjelman mukaisesti ympäristövahinkojen toissijaisia vastuujärjestelmiä kehitetään tällä vaalikaudella. Tavoitteena on luoda nykyistä kattavammat ympäristövahinkojen toissijaiset vastuujärjestelmät, joilla varaudutaan ympäristövahinkojen korvaamiseen ja ympäristöriskien hallintaan, kun vastuutaho on maksukyvytön, tuntematon tai tavoittamattomissa. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle vuonna 2022. Lisäksi vaalikaudella tehdään ympäristönsuojelulain toimivuusarviointi.

Helsingissä 10.1.2020

Elinkeinoministeri Mika Lintilä